

Guia docent

Identificació de l'assignatura

Assignatura / Grup	22118 - Dificultats Específiques d'Aprenentatge / 4
Titulació	Grau d'Educació Primària (Pla 2013) - Segon curs
Crèdits	6
Període d'impartició	Segon semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx / Edifici
Antonio Cerdà Soler a.cerda@uib.cat	Cal concertar cita prèvia amb el/la professor/a per a fer una tutoria					

Contextualització

L'assignatura Dificultats Específiques d'Aprenentatge és una assignatura bàsica que contribueix a l'orientació dels futurs mestres en estratègies d'intervenció psicoeducativa amb alumnes que presenten problemes en el procés d'adquisició i ús de la lectura, escriptura i/o matemàtiques, tenint en compte no tan sols les característiques individuals d'aquests, sinó també el context familiar, emocional i educatiu que els envolta. És una assignatura fonamental per ajudar al fet que aquests futurs professionals estiguin preparats per atendre la diversitat de l'alumnat, desenvolupin una actitud de respecte davant aquesta situació d'heterogeneïtat, i es consciencien de la necessitat de treballar en equip per optimitzar la qualitat de la intervenció.

L'assignatura Dificultats Específiques d'Aprenentatge s'imparteix al segon semestre del segon curs de la titulació de Grau d'Educació Primària.

L'assignatura té caràcter bàsic, i forma part del mòdul "Aprenentatge i desenvolupament de la personalitat", dins la matèria "Dificultats d'aprenentatge", juntament amb les assignatures "Educació inclusiva", "Atenció a l'alumnat amb necessitat específica de suport educatiu a l'escola", "L'alumnat amb necessitats educatives especials i altes capacitats", "Atenció a la diversitat social, lingüística i cultural a l'escola", i "Intervenció educativa des del context familiar i social de la persona amb discapacitat".

Requisits

L'assignatura "Dificultats Específiques d'Aprenentatge" és de formació bàsica, per tant, no té requisits essencials.

Recomanables

Tot i que no és imprescindible, és recomanable haver superat l'assignatura "Lectura i escriptura inicials", del primer semestre del segon curs d'Educació Primària, ja que és necessari conèixer el procés d'adquisició de

Guia docent

la lectura i de l'escriptura, per tal de poder determinar i intervenir adientmentsi es presenta una dificultat específica d'aprenentatge.

Competències

Específiques

- * Identificar dificultats d'aprenentatge, informar-les i col·laborar al seu tractament. (1.1.4.) .
- * Mostrar una actitud de valoració i respecte cap a la diversitat de l'aumnat, independentment de les seves condicions o característiques, i promoure aquesta mateixa actitud entre aquells amb els quals treballi directament. (1.1.8.) .

Genèriques

- * Capacitat d'identificar necessitats. (4.1.7.) .
- * Capacitat de crear i adaptar estratègies i materials i mitjans didàctics.(4.1.9.) .
- * Assumir la dimensió ètica i deontològica pròpia de la funció docent i actuar responsablement en conseqüència. (4.2.4.) .
- * Conèixer els recursos disponibles i saber cercar ajuda. (4.3.6.) .

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

Al següent apartat es descriuen els continguts que es treballaran al llarg del curs per tal d'assolir les competències establertes.

Continguts temàtics

Bloc 1. Concepte de dificultats d'aprenentatge i legislació vigent

1. 1.Controvèrsies en la definició de DA

1. 2. Legislació vigent i les seves conseqüències en el context escolar i familiar

Bloc 2. Identificació i avaluació de les Dificultats d'aprenentatge en el context escolar

2.1. Detecció de signes i símptomes de les DA.

2.2. Avaluació versus diagnòstic: qui, quan i com s'avalua i es diagnostica?

2.3. Funcions del mestre respecte l'avaluació i identificació de les DA.

Bloc 3. Intervenció en les Dificultats d'Aprenentatge

3.1. Normalització a l'aula.

3.2. Adaptacions curriculars no significatives.

3.2. Suport escolar.

3.3. Material multisensorial.

Guia docent

Bloc 4. Els aspectes socials, motivacionals i emocionals de les Dificultats d'Aprenentatge

4.1. Anàlisi de les variables motivacionals en les DA.

4.2. Anàlisi de les variables emocionals en les DA.

4.3. Anàlisi de les variables socials en les DA.

Bloc 5. La família y les Dificultats d'Aprenentatge

5.1. La importància de la família en la identificació i intervenció amb l'alumnat amb DA.

5.2. Models de família i comunicació escola - família.

Metodologia docent

Dins aquest apartat es descriuen la metodologia i les activitats a desenvolupar, tant de forma presencial com a no presencial, que ajuden a adquirir les competències de l'assignatura.

Volum de treball

A continuació, es presenta la distribució d'hores segons les diferents activitats de treball presencial i no presencial planificat en relació a les hores i els crèdits.

Activitats de treball presencial (2,4 crèdits, 60 hores)

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Exposició dels continguts	Grup gran (G)	La metodologia emprada serà l'exposició teòrico-pràctica dels tots els continguts de l'assignatura (per part de la professora), amb el suport multisensorial necessari per a la seva comprensió. Aquestes sessions s'impartiran a nivell presencial, amb exposició de casos reals.	30
Seminaris i tallers	Tallers de lectura i audiovisuals	Grup mitjà (M)	Cada setmana es recomanarà una lectura i audiovisual altern sobre la matèria abordada a classe que s'haurà de llegir o visualitzar amb posterior comentari com a treball autònom personal setmanal.	10
Classes pràctiques	Pràctiques presencials	Grup gran (G)	Es realitzarà desdoblament d'alumnes en dos horaris distints. Es realitzaran dues pràctiques en grups de entre 3 i 5 alumnes. Una dirigida a detecció (domini i aplicació de protocols de detecció de DA), i un altre dirigida a implementació de mesures a l'aula (anàlisi d'informes, adaptacions curriculars no significatives, adaptació d'exàmens, material multisensorial).	20
Avaluació	Examen	Grup gran (G)	Es realitzarà un examen final en format test de 40 preguntes de resposta múltiple. Correspon al 45% de la nota final, sempre que estigui superat.	0
Avaluació	Pràctiques	Grup gran (G)	L'alumne haurà d'aprovar les dues pràctiques per tal de poder fer mitja amb l'examen final. La mitja de les dues pràctiques	0

Guia docent

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
			correspon al 45% de la nota final, juntament amb l'examen i els tallers.	
Avaluació	Tallers de lectura i audiovisual	Grup gran (G)	Els comentaris de text aportats pels alumnes setmanalment, correspondran a un 10% de la nota final. La no presentació dels comentaris disminuirà la nota.	0

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Aula Digital.

Activitats de treball no presencial (3,6 crèdits, 90 hores)

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Anàlisi de documents i treball previ a les sessions teòriques	Previ a cada classe presencial, l'alumnat, individualment, haurà de treballar els documents que la professora li vagi facilitant per tal de poder desenvolupar les activitats d'aprenentatge que es faran durant la sessió teòrica.	90

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Les competències establertes a l'assignatura seran valorades mitjançant l'aplicació d'un conjunt de procediments d'avaluació. A la taula que hi ha a continuació es descriu per a cada procediment d'avaluació si és o no recuperable, els criteris d'avaluació i el seu pes a la qualificació de l'assignatura.

Per aprovar-les s'haurà d'obtenir com a mínim una puntuació de 5 sobre un total de 10. La nota final de l'assignatura serà la mitjana ponderada de la nota final de cada activitat. Les activitats suspeses o no presentades no es podran recuperar els dies de l'examen de juny i juliol. Les que es considerin superades podran ser qualificades amb nota numèrica sempre que s'hagin respectat els terminis d'entrega indicats; en el seu defecte únicament tindran dret a la qualificació màxima de 5. És obligatòria l'assistència a les classes pràctiques, com a mínim a un 80%. Es penalitzarà la no assistència disminuint la nota d'aquesta activitat. En canvi, no és obligatòria l'assistència a les teòriques, encara que es valorarà positivament. Qualsevol actitud que obstaculitzi les dinàmiques d'aula podrà tenir repercussió sobre la nota final de l'assignatura, podent arribar a ser motiu de desqualificació. I a la inversa, les actituds positives vers l'assignatura, podran ser tinguades en compte a l'hora de determinar la qualificació final.

La presència d'errades ortogràfiques i/o gramaticals a qualsevol activitat acadèmica lliurada per l'alumnat serà qualificada negativament.

Guia docent

L'alumnat ha de ser conscient que, segons s'exposa al Reglament Acadèmic de la Universitat de les Illes Balears (Article 34), es penalitzaran les activitats fraudulentament durant el procés d'avaluació de l'assignatura; en particular la inclusió en un treball de fragments d'obres alienes presentats de tal manera que es facin passar com a propis de l'alumnat (plagi d'altres treballs, copiar i enganxar parts de contingut extret de la Xarxa en un treball sense citar les fonts, copiar treball d'Internet i entregar-los com a propis, etc.). Concórrer en un frau d'aquest tipus pot arribar a suposar, en funció de la gravetat del fet, l'automàtica qualificació de "suspens" (0,0) a la convocatòria anual.

Frau en elements d'avaluació

D'acord amb l'article 33 del Reglament acadèmic, "amb independència del procediment disciplinari que es pugui seguir contra l'estudiant infractor, la realització demostradorament fraudulenta d'algun dels elements d'avaluació inclosos en guies docents de les assignatures comportarà, a criteri del professor, una menysvaloració en la seva qualificació que pot suposar la qualificació de «suspens 0» a l'avaluació anual de l'assignatura".

Exposició dels continguts

Modalitat	Classes teòriques
Tècnica	Sistemes d'autoavaluació (no recuperable)
Descripció	La metodologia emprada serà l'exposició teòrico-pràctica dels tots els continguts de l'assignatura (per part de la professora), amb el suport multisensorial necessari per a la seva comprensió. Aquestes sessions s'impartiran a nivell presencial, amb exposició de casos reals.
Criteris d'avaluació	La presencialitat a les classes teòriques no són obligatòries.

Percentatge de la qualificació final: 0%

Tallers de lectura i audiovisuals

Modalitat	Seminaris i tallers
Tècnica	Proves de resposta breu (no recuperable)
Descripció	Cada setmana es recomanarà una lectura i audiovisual altern sobre la matèria abordada a classe que s'haurà de llegir o visualitzar amb posterior comentari com a treball autònom personal setmanal.
Criteris d'avaluació	La elaboració dels cometaris no es obligatòria però resten nota final la seva no presentació.

Percentatge de la qualificació final: 0%

Pràctiques presencials

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Treballs i projectes (recuperable)
Descripció	Es realitzarà desdoblament d'alumnes en dos horaris distints. Es realitzaran dues pràctiques en grups de entre 3 i 5 alumnes. Una dirigida a detecció (domini i aplicació de protocols de detecció de DA), i un altre dirigida a implementació de mesures a l'aula (anàlisi d'informes, adaptacions curriculars no significatives, adaptació d'exàmens, material multisensorial).
Criteris d'avaluació	Les classes pràctiques són presencials obligatòries.

Percentatge de la qualificació final: 0%

Guia docent

Examen

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta breu (recuperable)
Descripció	Es realitzarà un examen final en format test de 40 preguntes de resposta múltiple. Correspon al 45% de la nota final, sempre que estigui superat.
Criteris d'avaluació	Correspon al 45% de la nota final, recuperable a juliol.

Percentatge de la qualificació final: 45% amb qualificació mínima 5

Pràctiques

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Treballs i projectes (recuperable)
Descripció	L'alumne haurà d'aprovar les dues pràctiques per tal de poder fer mitja amb l'examen final. La mitja de les dues pràctiques correspon al 45% de la nota final, juntament amb l'examen i els tallers.
Criteris d'avaluació	Correspon al 45% de la nota final.

Percentatge de la qualificació final: 45% amb qualificació mínima 5

Tallers de lectura i audiovisual

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta breu (no recuperable)
Descripció	Els comentaris de text aportats pels alumnes setmanalment, correspondran a un 10% de la nota final. La no presentació dels comentaris disminuirà la nota.
Criteris d'avaluació	Correspon al 10% de la nota final.

Percentatge de la qualificació final: 10% amb qualificació mínima 10

Recursos, bibliografia i documentació complementària

A continuació es descriuen uns recursos bibliogràfics orientatius que poden ésser d'utilitat a l'alumne per a completar i ampliar els continguts treballats a l'assignatura. Tot i així, s'aniran lliurant els documents necessaris per al treball de cada un dels blocs a partir de les pàgines web penjades a la plataforma de Campus Extens.

Bibliografia bàsica

Durant el desenvolupament de cada un dels blocs de contingut de l'assignatura es donarà bibliografia específica.

Llibre/Manual

1. Rigo, E. (2006). Las dificultades de aprendizaje escolar. Manual práctico de estrategias y toma de decisiones. Barcelona: Ars Medica

Recull una proposta interdisciplinari integrada dels darrers enfocaments en relació al tractament de les dificultats d'aprenentatge. A més, aporta pautes d'intervenció per poder ser desenvolupades en el context escolar i familiar.

2. Bassa, R. (2015). El llenguatge oral i escrit a l'escola: bones pràctiques. UOC Editorial.

Revista

Journal of Learning Disabilities (LDX): proporciona sèries monogràfiques on es tracten temes en profunditat en el camp de problemes d'aprenentatge, articles amb extenses revisions bibliogràfiques, treballs teòrics,

Guia docent

articles d'investigació qualitativa i quantitativa, així com articles d'intervenció. Editor: H. Lee Swanson University of California at Riverside, USA. Published by the Hammill Institute on Disabilities and SAGE

Bibliografia complementària

- Al-Yagon, M., Cornoldi, C., Cabendish, W., Fawcett, A.J., Grünke, M., Jiménez, J.E., et al. (2013). The Proposed Changes for DSM-5 for SLD and ADHD. International Perspectives—Australia, Germany, Greece, India, Israel, Italy, Spain, Taiwan, United Kingdom, and United States. *Journal of Learning Disabilities*. January/February vol. 46 no. 1 58-72.
- BOIB. Article 13.2 del decret 67/2008, de 6 de juny.
- Cifuentes, P. Á., & Gómez, E. T. (2016). Comunidades de aprendizaje: actuaciones para el éxito académico y la transformación educativa. *Padres y Maestros/Journal of Parents and Teachers*, (367), 6-10
- Coronado-Hijón, A. (2015). La evaluación educativa de las dificultades de aprendizaje: tendencias actuales EDUSK. *Revista monográfica de educación skepsis*, 69 – 93
- Coltheart, M. (1978). Lexical access in simple reading tasks. In: G. Underwood (Ed.), *Strategies of Information Processing* (pp. 15 -216). San Diego, CA: Academic Press.
- Coltheart, M., Curtis, B., Atkins, P. & Haller, M. (1993). Models of reading aloud: Dual-route and parallel-distributed-processing accounts. *Psychological Review*, 100, 589-608.
- Ferreiro, E. & Gómez, M. (1982). *Nuevas perspectivas sobre los procesos de la lectura y escritura*. Madrid: Siglo XXI
- Frith, U. (1980). *Cognitive Processes in Spelling*. London: Academic Press
- Daniel Gabarró B. y Conxita Puigarnau G. (1996). *Nuevas estrategias para la enseñanza de la ortografía*. Málaga: Ediciones Aljibe.
- González-Pienda, J.A., Núñez, J.C., Alvarez, L., y Soler, E. (Coord.) (2002). *Estrategias de aprendizaje. Concepto, evaluación e intervención*. Madrid: Pirámide.
- Hallahan & Kauffman, (1982). *Las dificultades en el aprendizaje*. Madrid: Anaya/2.
- Jiménez, J. E. (2012). Retos y prospectiva de la atención al alumnado con dificultades específicas de aprendizaje: hacia un modelo basado en la respuesta a la intervención. En Navarro, J; Fernández, M^a.T^a; Soto, F.J. y Tortosa F. (Coords.) (2012) *Respuestas flexibles en contextos educativos diversos*. Murcia: Consejería de Educación, Formación y Empleo. Recuperat de <http://diversidad.murciaeduca.es/publica.php>
- Miranda, A. (1986). *Introducción a las dificultades de aprendizaje*. Promolibro. Valencia.
- National Joint Committee for Learning Disabilities (1988). Inservice programs in learning disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, 21, 53-55.
- National Joint Committee on Learning Disabilities. (1998). Operationalizing the NJCLD definition of learning disabilities for ongoing assessment in schools. *Asha*, 40 (Suppl. 18)
- Nicasio García, J. (1995). *Manual de dificultades de aprendizaje. Lenguaje, Lecto-Escritura y Matemáticas*. Madrid: Narcea.
- Pearson, R. (2017). *Dislexia, una forma diferente de leer*. Barcelona: Paidós
- Sánchez, E. (1998). *Dificultats d'aprenentatge*. Barcelona: UOC.
- Santiuste, V. i Beltran, J.A. (Coord) (1998). *Dificultats de aprendizaje*. Madrid: Síntesis.
- Sbert Rosselló, M. (2010). *El meu nom, el meu món*. Palma de Mallorca: INREVÉS edicions.
- Teberosky, A. (1987). *Psicopedagogia del llenguatge escrit*. Barcelona: IME.
- Teruel, J. y Latorre, A. (2014). *Dificultats de aprendizaje. Intervención en dislexia y discalculia*. Madrid: Pirámide

Altres recursos

Llocs web

1. Per a més informació sobre les Dificultats d'aprenentatge a nivell internacional: <http://www.ldonline.org/about/partners/njclld/archives>
2. Per a més informació sobre les el model RtI(Response to Intervetion), amb recursos per a docents i famílies:

Guia docent

<http://www.rtinetwork.org/>
<http://www.rti4success.org/>
<http://BuildingRTI.utexas.org>

3. Per a conèixer i compartir experiències d'aula entorn la lectura i escriptura: <http://apliense.xtec.cat/arc/ques-l-arc> L'ARC és un espai al servei dels mestres i del professorat per compartir propostes docents de qualitat associades a les competències bàsiques i al currículum que té les següents característiques:

És una plataforma per compartir experiències d'aula, on qui vol pot fer aportacions i tothom pot prendre, adaptar i utilitzar el que necessita.

Acull propostes de procedència i estils diversos per tal de respectar i donar suport a diferents sensibilitats i necessitats docents.

Utilitza el currículum com a organitzador de les propostes i, alhora, el posa en acció facilitant cerques a partir de continguts curriculars, de competències i de relacions interdisciplinàries.

4. Programa tutorial per a l'ensenyament de la lectura: Jiménez, J.E., Rodríguez, C., Crespo, P., Suárez, N., Guzmán, R., O'Shanahan, I., et al (2012). Letra: (www.programalettra.ull.es). Universidad de La Laguna.

5. Programa Glifing

